

Danes delimo vse države z drugega zornega kota. Kam obračajo jadra — na vzhod ali zahod — to ni zdaj tako važno. To je pogosto zelo odvisno tudi od politične orientacije režima. Važna je delitev na razvite in nerazvite.

To je pečat, ki žge in ga ni mogoče zbrisati. Ta delitev je veliko bolj dramatična kot prejšnja. To je delitev na industrijski Sever in nerazviti, še kolonialni Jug. Velika tragedija je, če gre ta meja po sredi ene države. Klasičen primer za to je Italija.

To delitev imamo tudi v okviru Evrope. Delovna sila z evropskega juga migrira na industrijski Sever. To je fenomen, ki ga nihče ne more več zanikati.

Politično ozračje na svetovnem Jugu je nestalno. Lani in v prvih dveh mesecih je doživela Afrika pretrese, ki so globoko omajali vero v hitri razvoj afriškega kontinenta. Ideja afriške federacije, ki so jo tako dolgo negovali, je zbledela. Vsaka afriška država ima sedaj svoje probleme.

Tudi Bolivarjev sen o veliki zvezi latinskoameriških držav se ni uresničil. Bil je samo lep program. Ideja je bila velika in plemenita, vendar so bile centrifugalne sile močnejše.

Britanski list 'Observer' je ondan ugotovil, da »Afrika mora propasti, ker je prezgodaj dobila neodvisnost«. Poznavalci afriških problemov so to že zdavnaj napovedovali.

Revolucionarni potencial Afrike je neizčrpen. Afrika je praktično razdeljena na petdeset dežel, če računamo sem tudi tiste, ki se še niso osvobodile. Večina afriških dežel ima samo dva do tri milijone prebivalcev. Toliko štejejo danes velika azijska mesta. Ozemlja afriških držav so večja od evropskih, vendar nimajo dovolj naravnih bogastev. Gospodarsko so obsojena na revščino. To ustvarja razočaranja.

Glavna bogastva afriških držav so še vedno v tujih rokah ali pa je odvisen njihov razvoj od tujega kapitala. Glavni izvozni predmeti so močno odvisni od cen na svetovnem tržišču, glede tega pa afriške države nimajo nobene besede. Izvršitev ambicioznih načrtov je pogosto odvisna od tuje pomoči.

V nobeni afriški deželi ni tempo industrijskega razvoja tako močen, da bi lahko absorbirali letni prirastek delovne sile. V večini dežel število brezposelnih narašča. V Alžiriji je že cela armada, v Aziji — razen na Japonskem, Kitajskem, v Izraelu — večina prebivalstva še ni v produkcijskem procesu. V nekaterih državah proizvodnja nafte, riža — Indonezija, Burma — še ni dosegla predvojnih standardov...

Mlade države preživljajo hudo krizo. Uresničiti morajo dve nalogi: vzpostaviti morajo svojo avtoriteto, doseči morajo tako stopnjo gospodarskega razvoja, ki bo zadovoljila večino prebivalstva. V eni generaciji morajo preskočiti stoletja.

Kdo bo rešil ta nasprotja? Nihče ne more odgovoriti. Nihče ne sme biti zato presenečen, če se bodo državni udari nadaljevali.

Ta pogled v prihodnosti prav gotovo ne zbuja nobenih visokih misli.

Miran Ogrin

EN SAM VIR IN DOVOLJ DENARJA. Denarno podpiranje slovenskih umetniških in kulturnih ustanov prav gotovo ni urejeno razumno in koristno. Zdaj ni več zaželeno reči subvencija, marveč moramo uporabljati izraz —

pogodbeni odnos. Prav tako ni več državnih organov z rednimi proračunskimi sredstvi za kulturo in umetnost, marveč se namesto njih pojavljajo družba in njena upravna in samoupravna telesa. Vse manj urejujejo stvari iz središča, kajti težišče prenašajo v komuno, ali kakor bi temu rekli po domače — v občine. Skratka, v načelih, izrazih in imenih je skoraj vse spremenjeno in urejeno po novem.

Zna biti res, da je subvencija pojem z žaljivo vsebino in je pogodbeni odnos med družbo in pa kulturno in umetniško ustanovo prav lepa moralna vizija novega sveta in novih odnosov. Toda naj je denarno podpiranje slovenske kulture in umetnosti zavito v takšno ali drugačno terminologijo, važno je le eno: kolikšna denarna sredstva so namenjena za delovanje kulturnih in umetniških zavodov. Zakaj ta — *koliko*, je tisto poglavitno, kajti od lepih družbenih načel še nihče ni mogel kaj prida dolgo in koristno živeti. Kaj nam pomaga pogodbeni odnos, če pa praksa pove, da so denarna sredstva za kulturo in umetnost vnaprej proračunsko določena in se zato nihče seveda ne more pogajati z nikomer. Pogodbeni odnos bo to, kar bi moral biti, le če se v njegovem okviru pogovarjajo in sporazumevajo enakovredni partnerji. Treba je tedaj najti razumno razrešitev nasprotja med zahtevami ustanov in možnostmi, s katerimi razpolaga družba kot celota. Če ustanova zahteva za izvršitev svojega programa, recimo, milijon dinarjev, dobi pa le sto tisoč dinarjev, potem je seveda nesporazum popoln.

Vsi vemo, kaj je načrt dela in kaj je izvedba. Ne pogajamo se tedaj o denarnih sredstvih nasploh, marveč o programu in delu kulturnih in umetniških ustanov. Danes pa se stanje teh že bliža absurdu, saj bomo imeli v kulturnih in umetniških ustanovah slabo plačane kulturne delavce, ki pa jih bomo poskušali prepričati ali celo prisiliti, naj ne izvajajo svojega programa, ker za to ni dovolj denarja, ali pa ga je tako malo, da bodo izvedbo programa potisnili na raven provincialnega diletantizma.

Kdo naj tedaj podpira z denarnimi sredstvi našo kulturo in umetnost? Vemo, da je v sodobni družbi izredno velika vloga kulture in umetnosti. Ker nas je vseh Slovencev prav toliko, kolikor je ljudi v mestu s poldrugim milijonom prebivalcev in z eno samo občino, je kajpak jasno, da denarna podpora ne more in ne sme izvirati iz dveh, treh, štirih ali celo petih virov, marveč iz enega samega. Vedeti moramo, kaj umetniški in kulturni zavodi pomenijo za narod in kaj ne. Pri tem seveda ne gre samo za ustanove v Ljubljani, marveč imamo v mislih tudi tiste, ki so v manjših slovenskih krajih, a je njihova funkcija splošno slovenska. Skratka, kulturne ustanove moramo iztrgati iz smrtonosnega objema komunalnega primitivizma (spomnimo se nedavnega tragičnega primera v Škofji Loki, kjer se nihče ni uprl poslancu, ko je poslal kustose škofjeloškega muzeja na pašo) in najti ustrezna sredstva za delo teh zavodov in ustanov. Odločiti se moramo zaradi kakšnega programa in kakšne kulturne vloge jih potrebujemo in vzdržujemo. Ko bomo vedeli to, bomo verjetno našli tudi ustrezna sredstva za njihovo razumno in neokrnjeno dejavnost. Mi lahko imamo občinske pekarnе ali popravilnice čevljev, ne moremo pa imeti občinskih filharmonij, gledališč, galerij, knjižnic, visokošolskih zavodov itd. Ni tedaj vse zlato, kar se imenuje komunalna samouprava in iz nje izvirajoče denarno podpiranje slovenskih kulturnih, umetniških in znanstvenih zavodov.

B. Š.